

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Begripsomschrijving	1
Rolverdeling.....	2
Te verwachten problemen bij het ingrijpen in pestsituaties	2
Uitgangspunten pestprotocol	3
Taken en verantwoordelijkheden van de betrokkenen op het Montessori College	3
Basisafspraken	4
Maatregelen en procedure	4
Hulp en handelingsplannen	5
Digitaal pesten.....	5

Inleiding

Respect voor de ander is een belangrijk uitgangspunt binnen het Montessori College. Om een veilig- en prettig werkklimaat op school te verkrijgen is er bij voortdurende aandacht voor de omgangsvormen en worden deze bespreekbaar gemaakt. Dit gebeurt regelmatig in mentorlessen.

Desondanks kan het gebeuren dat leerlingen worden gepest. De klas en/of de school biedt dan niet meer de gewenste veiligheid. De ontwikkeling van een kind maar ook die van een groep leerlingen kan worden verstoord. Daarom zullen wij er alles aan doen om het pestgedrag aan te pakken.

In dit protocol beschrijven we de wijze waarop het Montessori College met pestgedrag omgaat. Het protocol is een verklaring van de vertegenwoordiger van de school en de ouders waarin wordt vastgelegd dat het pestgedrag op school niet wordt geaccepteerd en volgens een bepaalde handelwijze wordt aangepakt. Het Montessori College neemt daardoor expliciet stelling tegen pestgedrag en stelt concrete maatregelen voor ter bestrijding en voorkoming van pesten.

Begripsomschrijving

Verschil tussen plagen, pesten en pestgedrag.

Plagen is een vorm van spel. Degene die geplaagd wordt speelt vaak een actieve rol. Geen van de deelnemers ervaart het als vervelend. Door elkaar uit te dagen, leren de leerlingen met conflicten om te gaan. Met elkaar kunnen lachen is vaak een onderdeel van het plagen.

Pesten is het systematisch psychisch of fysiek mishandelen van een persoon, die niet in staat is zichzelf te verdedigen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Pesten heeft negatieve gevolgen voor het slachtoffer. Probeer een gepeste zich te verweren dan kan dit voor de pester een reden zijn voor een nog hardere aanpak.

Rolverdeling

Sommige leerlingen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Uiterlijke kenmerken of een bepaald gedrag spelen een rol, of de wijze waarop bepaalde gevoelens worden geuit. Gepeste leerlingen hebben vaak een beperkte weerbaarheid. Ze kunnen / durven geen actie te ondernemen tegen pesters en stralen dat ook uit. Ze zijn angstig of onzeker in een groep en dat gedrag wordt versterkt door het pestgedrag. Ze voelen zich vaak eenzaam, hebben vaak geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen of jongere kinderen opschieten dan met leeftijdsgenoten.

De pester is vaak fysiek of verbaal sterk. Hij/zij kan het zich permitteren zich agressiever op te stellen en reageert dan ook met dreiging van geweld of de inzet ervan. Vaak geven pesters de indruk populair te zijn, maar dat is een afgedwongen positie. Pesters hebben feilloos in de gaten welke leerlingen ze kunnen pakken. De zwijgende meerderheid of de meelopers krijgen een keus die onuitgesproken wordt opgelegd. Het komt vaak voor dat een pester in een andere situatie zelf slachtoffer is of was en een dergelijke situatie weer wil voorkomen. In een al bestaande onveilige situatie kan een pester zich manifesteren en verder ontwikkelen.

Door zijn verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden heeft de pester moeite om vrienden te maken op andere gronden dan die van macht en het delen van macht.

De meeste leerlingen zijn niet direct actief betrokken bij pesten. Er zijn leerlingen die niet merken of niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe omgeving. Sommigen doen incidenteel mee (meelopers). Een meeloper heeft vaak de angst zelf slachtoffer te worden. Soms vinden ze stoer gedrag interessant of hopen mee te liften op de schijnpopulariteit van de pester.

Als leerlingen actiever gaan meepesten voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat met pesten wordt aangericht. Zo kan groepsgedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen (ook de pester) onacceptabel zijn.

Het heeft beslist zin om te protesteren tegen pesten. Wanneer een gepeste leerling hulp krijgt verandert de situatie. Het pesten wordt minder vanzelfsprekend doordat duidelijk wordt dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in pestgedrag. Meelopers willen dan niet risico's lopen waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien. Kinderen en/of ouders die pestgedrag signaleren en er melding van maken bij mentor of schoolleiding vervullen een belangrijke rol. Ouders van kinderen die gepest worden zijn altijd emotioneel bij de zaak betrokken.

Te verwachten problemen bij het ingrijpen in peestsituaties

De gepeste leerling schaamt zich vaak, zwijgt en loopt het risico te vereenzamen. Als het pesten bespreekbaar wordt gemaakt wordt de angst aanvankelijk nog groter.

Soms zijn pesters blij met een duidelijke aanpak. Soms voelen ze zich bedreigd in hun machtsspel.

Sommige leerlingen in de omgeving voelen zich schuldig, omdat ze niet actief hebben opgetreden tegen het pesten.

Sommige ouders vertalen het pestgedrag van hun kind als weerbaar gedrag of als onschuldige streken. Ouders moeten dus vaak doordrongen worden van het pestgedrag van hun kind.

Uitgangspunten pestprotocol

Als we praten over pesten hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Als er pesten /pestgedrag plaatsvindt ervaren we dat als een probleem voor de mentor, de ouders en de leerlingen in de klas. Het gaat dan zowel over de gepeste leerlingen, de pesters als over de zwijgende groep leerlingen.
- Het Montessori College heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken. Dat willen we bereiken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt gezien.
- Mentoren zijn steeds alert op pestgedrag in algemene zin. Als pestgedrag optreedt nemen mentoren duidelijk stelling en melden dit binnen het kernteam.
- Als pesten ondanks alle inspanning opnieuw optreedt neemt de school de maatregelen die in dit protocol vermeld staan.
- De schoolleiding, het team, mr en bestuur onderschrijven dit protocol. Het is ter inzage op Montiplaza.

Taken en verantwoordelijkheden van de betrokkenen op het Montessori College

Ouders	Zowel de ouders van het gepeste kind als de ouders van de pester zijn erbij gebaat dat de communicatie met hun eigen kind zo goed mogelijk blijft. Dit kan door te vragen naar motieven en gevoelens, te helpen bij het zoeken naar oplossingen en door aan te geven dat erover praten geen klikken is.
Kernteam / Mentoren	Bespreking van de school- en locatieafspraken aan het begin van het schooljaar. Ook de basisafspraken uit het pestprotocol komen ter sprake. De mentor geeft een gepeste leerling extra bescherming en overlegt evt. met vakdocenten. Hij/zij bespreekt het pestgedrag binnen de mentorgroep en met de ouders. Binnen de mentorgroep worden meelopers en passieve leerlingen gemobiliseerd om zich positief actief op te stellen. De mentor bewaakt de gemaakte afspraken en heeft een adviserende rol wanneer externe hulp wordt ingeschakeld.
Zorgcoördinator	De zorgcoördinator geeft advies m.b.t. leerlingenzorg aan mentoren en vakdocenten en verwijst zonodig leerlingen naar het schoolmaatschappelijk werk of externe instanties. Indien nodig wordt een van de vertrouwenspersonen van de locatie op de hoogte gesteld. Zowel de pester als de gepeste leerling kunnen door de zorgcoördinator geholpen worden door o.a. te verwijzen naar interne hulpmogelijkheden (bijv. schoolmaatschappelijk werk) of externe hulpverleningsinstanties.
Vertrouwenspersoon	Een leerling of medewerker kan terecht bij een contactpersoon vertrouwenszaken wanneer er behoefte is aan een vertrouwelijk gesprek bijv. wanneer er sprake is van pestgedrag. De contactpersoon overlegt bij een probleem eerst met een andere interne contactpersoon. Gezamenlijk wordt de te volgen weg uitgestippeld.
Leerlingen	Tegen een pester zeggen dat hij of zij moet stoppen. Praten hierover met de mentor is geen klikken. Stimuleren om er thuis over te praten. Als je niets zegt kunnen

anderen je ook niet helpen. Voor de pester geldt dat wanneer de ander aangeeft het grapje niet leuk te vinden, hij dient te stoppen

De schoolleiding

Deze moet op de hoogte zijn wanneer het de mentor niet lukt om het pesten te stoppen. In eerste instantie lost de mentor (in samenwerking met het kernteam en evt. het schoolmaatschappelijk werk) het pestprobleem op. Als dat niet lukt wordt de schoolleiding erbij betrokken. De schoolleiding zet wanneer nodig de verderop genoemde maatregelen in werking.

Wanneer ouders bij de schoolleiding een gesprek aanvragen m.b.t. een actuele peestsituatie wordt de mentor direct bij het gesprek betrokken.

Basisafspraken

- Ga met respect om met de ander.
- Wees verantwoordelijk voor elkaar binnen de klas/groep en zorg ervoor dat een ander niet altijd alles alleen moet doen.
- Gebruik alleen spullen van een ander wanneer je daarvoor toestemming hebt.
- Noem iedereen bij zijn of haar naam.
- Uittlachen is kwetsend dus doe dit niet.
- Blijf van elkaar af.
- Praat ruzies eerst samen uit. Als dat niet lukt, roep dan de hulp in van de mentor.
- Vertel het de mentor wanneer je ziet dan een ander gepest wordt. Dat is geen klikken.
- Kortom behandel een ander zoals je zelf ook behandeld wilt worden.

Maatregelen en procedure

Preventief:

- De mentor bespreekt de algemene afspraken binnen de mentorgroep aan het begin van het schooljaar.
- Plagen en pesten worden hierbij benoemd en besproken. Het pestprotocol wordt expliciet genoemd.
- De schoolleider brengt het pestprotocol op de algemene ouderavond ter sprake en verwijst ook naar Montiplaza.
- De mentor besteedt in een mentoruur expliciet aandacht aan het pestprotocol wanneer er binnen zijn/haar mentorgroep aanleiding toe is.

Curatief

- Bij een pestincident bespreekt de mentor dat met de betrokken pesters. Een dergelijk gesprek wordt regelmatig herhaald. De mentor maakt aantekeningen in het dossier van de pester en de gepeste leerling.
- Bij blijvend pestgedrag worden de ouders van de pester in een gesprek op school op de hoogte gesteld in het bijzijn van de pester. De mentor houdt de schoolleiding op de hoogte en houdt de gemaakte afspraken in het dossier bij.
- De mentor licht de ouders van de gepeste leerling in en geeft aan welke stappen er zijn ondernomen.
- Als de mentor en schoolleiding het noodzakelijk achten worden de ouders van pester en gepeste leerling onder leiding van de school met elkaar in gesprek gebracht.
- Indien noodzakelijk wordt een avond belegd voor betrokken ouders. De schoolleiding beoordeelt de noodzaak hiervan.

- Als het pesten zich herhaalt wordt de schoolleider de ouders van de pester op school uit voor een gesprek (eventueel met de pester). De gemaakte afspraken worden vastgelegd en opgenomen in het dossier van de leerling. De schoolleider maakt hierbij gebruik van het dossier van de mentor en vult dit verder aan. Indien nodig krijgen duidelijke afspraken de vorm van een contract en worden ze als zodanig vastgelegd. Dit contract wordt door pester, zijn/haar ouders, mentor en schoolleider ondertekend. Een verwijzing naar de schoolmaatschappelijk werker kan tot de afspraken behoren.
- Wanneer het pestgedrag hierna niet aanzienlijk verbetert en/of als de ouders van de pester onvoldoende meewerken naar het oordeel van de schoolleider kan deze besluiten tot het nemen van bijzondere maatregelen. Voorbeelden zijn: het isoleren van de pester, schorsing met een maximum van een dag (of meer, maar dan wordt contact gelegd met de leerplichtambtenaar en de inspectie).
- Als het pestgedrag onvoldoende afneemt na bovengenoemde maatregelen neemt de schoolleiding contact op met de inspectie om verdergaande maatregelen (waaronder definitieve verwijdering van de school) te bespreken.

Hulp en handelingsplannen

Uiteraard doet het Montessori College er alles aan om alle betrokkenen te helpen.

- De gepeste leerling heeft recht op hulp vanuit de school. Voor de gepeste leerling kan het schoolmaatschappelijk werk worden ingezet.
- De pester krijgt hulp door de duidelijkheid die gegeven wordt. Gewenst gedrag wordt daarbij aangemoedigd. Alerte reactie van teamleden (doordat er informatie bekend is) kan herhaling voorkomen. Alternatieven voor het pestgedrag worden aangereikt.
- De zwijgende meerderheid wordt actief bij het proces betrokken. Leerlingen die pesten hebben in de groep dan minder te vertellen. Indien noodzakelijk kan een groep ook begeleid worden.
- De ouders krijgen in eerste instantie hulp doordat de school ernst maakt van de aanpak. Er wordt overlegd, ze worden er door de school bij betrokken. De zorgcoördinator kan ouders in contact brengen met externe hulpverleningsinstanties zoals die vermeld staan in het zorgplan.

Digitaal pesten

Ook digitaal pesten valt onder dezelfde basisafspraken en maatregelen die eerder genoemd zijn. In bijlage 35 van ons veiligheidsplan, genaamd Mediawijsheid, gaan we verder in op de nieuwe media en de ongewenste bijeffecten die daar soms optreden.

Vaststellen pestprotocol

Op ..... Is dit document vastgesteld door alle geledingen van het Montessori College Nijmegen-Groesbeek. Dit document wordt eens per jaar geëvalueerd en indien noodzakelijk aangepast.

Getekend:

Schoolleiding

Bestuur

Medezeggenschapsraad

Bijlage 35 bij veiligheidsplan

Mediawijsheid

Mediawijsheid. Een nieuw begrip dat de laatste jaren de aandacht krijgt of moet krijgen binnen het onderwijs en veelal gericht is op het internetgebruik van leerlingen. Een definitie van de Raad voor cultuur: *Mediawijsheid staat voor 'het geheel van kennis, vaardigheden en mentaliteit waarmee burgers zich bewust, kritisch en actief kunnen bewegen in een complexe, veranderlijke en fundamenteel gemedialiseerde wereld'*. Het gaat er om dat we in staat zijn om oude (televisie, radio, pers) en nieuwe media (internettoepassingen, sms, gsm, podcasting, etc.) te gebruiken en dat we een gezonde mentaliteit ten opzichte van deze media hebben, waarbij we ons bewust zijn van de mogelijkheden en van de context van informatie. Dit heeft betrekking op zowel leerlingen als personeel van het Montessori College.

Maar hoe 'mediawijs' zijn de leerlingen en het personeel? Als school moeten we iedereen hierop attenderen!

Deze digitale wereld heeft ook voor docenten mogelijke consequenties. Wanneer er veel wordt gechat, op hyves of andere forums pagina's worden onderhouden, msn of andere internetmogelijkheden worden benut, is de kans ook groot dat er informatie over jezelf op het internet is geplaatst door leerlingen/personeel zelf of door anderen. Iedereen kan die informatie ook zien. Ben hiervan bewust! Kijk een op de site www.wieowie.nl en laat eens naar je naam zoeken; kans is groot dat je telefoonnummer, je e-mailadres, je hyves, je youtube filmpjes worden gevonden. Vooral jonge collega's zijn er te vinden. Nogmaals leerlingen vinden informatie van docenten en vice-versa – dus let op wat er allemaal op het internet wordt geplaatst.

Het bewust plaatsen van vervelende, belastende, privé-gevoelige of kwetsende teksten of beelden op het internet wordt cyberpesten genoemd: een verzamelnaam voor pesten en lastigvallen via digitale communicatiesystemen. Dus niet het rechtstreeks pesten of lastigvallen van een persoon, maar het (vaak anonieme) gebruik van een medium hiervoor. Er kan van verschillende media gebruik worden gemaakt. Cyberpesten vindt hoofdzakelijk plaats via e-mail, chatten, sms (mobiele telefoon), via weblogs of forums bij het surfen op internet of door op webpagina's persoonlijke gegevens van een ander te misbruiken of persoonlijke informatie van een ander te plaatsen.

Scholen worden in toenemende mate met dit verschijnsel geconfronteerd. Het aanpakken van het probleem is meestal lastig omdat cyberpesten moeilijk in kaart te brengen is en de identiteit van de pester nogal eens lastig te achterhalen is. Hieronder volgen eerst algemene tips tegen cyberpesten in alle mogelijke vormen: via e-mail, surfen, chatten en de mobiele telefoon. Daarna worden voorbeeldrichtlijnen voor leerlingen en personeelsleden gegeven om cyberpesten tegen te gaan.

Het digitale contact met de leerlingen en/of ouders neemt ook toe: mailuitwisseling, soms msn, montiplaza.nl etc. Dit is niet alleen wenselijk, maar ook nuttig en goed. Maar bescherming voor leerlingen en personeel is nodig; maak er geen ongewenst digitaal contact van. Het is wel erg ongemakkelijk voor ouders wanneer ze over de schouders van hun kind meekijken naar een chat met de docent: 'hé poepie, dat moet je zo niet aanpakken!' De 'bedoelde toonzetting' of 'knipoog' komt niet op het internet over. Advies: denk dan aan je taalgebruik in de digitale communicatie met je leerlingen en maak gebruik van een e-mailadres van school ipv je privéadres. Kijk ook eens op www.mediawijsheid.kennisnet.nl.

Op school kennen we protocollen voor het gebruik van ICT, wat mag en niet mag mbt inzet van de ICT-middelen. Ook wb de digitale omgangsnormen in het kader van deze mediawijsheid.

Aandacht en preventie

Betrek ouders bij het veiligheidsbeleid van de school omtrent mediawijsheid, met name het cyberpesten. Vaak gebeurt het buiten de school: leerlingen die vanuit huis vervelende e-mails sturen bijvoorbeeld. Informeer met name de ouders die weinig van de verschillende media afweten en hun kinderen dus niet goed kunnen sturen. Geef ze bijvoorbeeld een aantal websites waarmee ze zelf meer te weten kunnen komen. Of leg ze uit hoe ze thuis de computer zo kunnen instellen dat hun kind alleen met bekenden kan mailen. Organiseer een ouderavond met als thema cyberpesten. Wijs de ouders op het boekje Pandora's Mailbox (zie de Bronnenlijst).

Bespreek het onderwerp mediawijsheid in de les. Bijvoorbeeld aan de hand van het boekje Slim en safe internetten (zie de Bronnenlijst). Bespreek ook zaken als netiquette, internetgevaren, hoe afzenders van spam/pestmails/chat te blokkeren en de (school)regels voor internetgebruik. Behandel daarnaast de verschillen in school- en thuisgebruik van internet. Maak duidelijk aan de leerlingen dat het misbruiken van andermans persoonlijke gegevens of andere persoonlijke informatie niet is toegestaan en heel vervelende gevolgen kan hebben.

Voorbeeld: een leerling zet voor de grap de adresgegevens van een andere leerling op een website en vermeldt erbij dat het meisje te koop is. Vervolgens wordt het gezin van het meisje overspoeld met reacties van rare lieden die haar willen kopen.

Laat leerlingen elkaar en de school adviseren. Betrek ze bij het opzetten van het beleid tegen cyberpesten. Betrek ook de systeembeheerders bij het beleid tegen cyberpesten: is het netwerk veilig tegen hackers? Is er antivirussoftware, een spamfilter en een firewall? Worden er regelmatig back-ups gemaakt? Is de school verzekerd tegen digitale criminaliteit? Wordt er voldoende gebruikgemaakt van wachtwoorden? Is het altijd na te gaan wie wanneer welke computer gebruikt?

Zorg voor openheid in de opstelling van de computers, zodat misstanden gemakkelijk kunnen worden gesignaleerd. Zorg dat er altijd toezicht is in het computerlokaal.

Zorg ervoor dat leerlingen en personeelsleden zich aan de volgende richtlijnen houden:

- Maak je persoonlijke gegevens niet zomaar bekend.
- Laat computers nooit wachtwoorden onthouden.
- Log altijd uit bij persoonlijke toegang tot webpagina's.

Voorbeeld: een docent logt niet uit als ze in het computerlokaal haar e-mail heeft bekeken. Een paar leerlingen hebben dit in de gaten, veranderen haar wachtwoord en maken vervolgens misbruik van haar e-mailaccount. Zorg dat er richtlijnen omtrent cyberpesten worden opgenomen in de schoolregels en dat ze bekend zijn bij leerlingen én personeelsleden.

Bestrijding

Zorg dat gevallen van cyberpesten consequent worden gemeld en dat hier op school een vaste persoon voor is. Neem contact op met de gepeste leerling en diens ouders en – indien de dader bekend is – ook met de dader en diens ouders. Zorg voor een passende sanctie voor de dader (zie het hoofdstuk Sancties) en voor nazorg voor het slachtoffer.

Besteed na een cyberincident opnieuw aandacht aan het pestprotocol, behandel de (school)regels in de klas en zorg dat de leerlingen weten hoe ze bepaalde personen kunnen blokkeren bij het e-mailen en chatten.

Zorg ervoor dat leerlingen en personeelsleden zich aan de volgende richtlijnen houden:

- Reageer niet op ongewenste berichten, negeer ze en blokkeer zo mogelijk de afzender. Verstuur zelf ook geen ongewenste en/of anonieme berichten.

- Bij gevallen van cyberpesten: bewaar het bewijs, bijvoorbeeld door een e-mail op te slaan, door een sms-bericht te bewaren of door een screenshot te nemen en een printje te maken van een website waar vervelende dingen op zijn gezet. Praat erover en laat de ongewenste berichten zien.
- Doe aangifte bij de politie als het pesten ernstige (mogelijk strafbare) vormen aanneemt, zoals bedreiging of discriminatie.
- Gebruik altijd een school-e-mailadres en nooit je privé-e-mailadres

Voorbeeldrichtlijnen voor leerlingen en personeelsleden tegen cyberpesten

E-mail

Antwoord **nóóit** op spam. Klik dus ook **niét** op een link waarmee je kunt aangeven dat je de berichten van dit bedrijf niet meer wilt ontvangen. Installeer bovendien een spamfilter.

Ongewenste e-mail: antwoord niet, open geen bijlages en blokkeer de afzender. Stel eventueel een filter in waarmee alleen e-mails worden binnengehaald van personen die in je adresboek staan. Meld (zeker in het geval van spam uit Nederland) misstanden aan de provider.

Zorg dat je weet hoe je afzenders van spam of pestmailtjes kunt blokkeren.

Word je ernstig gepest? Praat erover met iemand die je vertrouwt. Gaat het bijvoorbeeld om bedreiging of discriminatie en is er dus mogelijk sprake van een strafbaar feit? Bewaar de e-mail als bewijs (leg zo veel mogelijk vast) en doe aangifte bij de politie.

Zorg dat een virusscanner je e-mail scant en dat die regelmatig updates ophaalt.

Vertel aan niemand je wachtwoord en sla je wachtwoord niet op de computer op.

Geef niet zomaar je e-mailadres en zeker geen telefoonnummers. Gebruik geen e-mailadres met je volledige naam erin. Neem eventueel een extra (gratis) e-mailadres voor het geval je toch ergens je e-mailadres moet achterlaten.

Wantrouw alles wat van een onbekend adres komt. Wantrouw ook e-mails van bekende bedrijven die er vreemd uitzien en waarin gevraagd wordt naar persoonlijke gegevens of om op een link te klikken. Open geen verdachte bijlagen (attachments).

Doe niet mee aan kettingbrieven.

Surfen

Laat bij het surfen over internet zo min mogelijk persoonlijke gegevens of informatie achter op websites, bijvoorbeeld weblogs of persoonlijke profielen bij chatsites. Klik ongewenste websites weg. Controleer zelf je gegevens op het internet door je naam te 'google'n' of via de site www.wieowie.nl. Wanneer je ontdekt dat je onrechtmatig vermeld wordt op een bepaalde site kun je de webmaster verzoeken de informatie over jou (tekst, foto's of video) weg te halen.

Chatten

Geef geen persoonlijke gegevens door en log niet in onder je eigen naam.

Zorg dat je in een chatroom weet hoe je afzenders kunt blokkeren.

Is iemand vervelend tijdens het chatten? Reageer niet, log desnoods even uit. Verander eventueel van nickname. Blokkeer de chatter en schakel de eigenaar van de site (de moderator/cyberhost) in. Praat er eventueel over met je vrienden.

Word je ernstig gepest? Praat erover met iemand die je vertrouwt. Gaat het bijvoorbeeld om bedreiging of discriminatie en is er dus mogelijk sprake van een strafbaar feit? Bewaar de chatsessie als bewijs (leg zo veel mogelijk vast – gebruik bijvoorbeeld de logfile of maak een screenshot) en doe aangifte bij de politie.

Wil je een afspraak maken met een chatter? Spreek af op een openbare plek, ga niet alleen, zorg dat een derde persoon van je afspraak weet en ga niet als eerste op de afgesproken plek staan maar wacht af.

Mobiele telefonie

Maak je telefoonnummer niet zomaar bekend.

Krijg je ongewenste sms'jes? Reageer er niet op (negeer de afzender).

Word je ernstig gepest via je telefoon? Praat erover met iemand die je vertrouwt. Gaat het bijvoorbeeld om bedreiging of discriminatie en is er dus mogelijk sprake van een strafbaar feit? Bewaar het sms'je als bewijs (leg zo veel mogelijk vast) en doe aangifte bij de politie.

Nuttige websites

mediawijsheid.kennisnet.nl

www.i-respect.nl

www.mijnkindonline.nl

www.internetsoa.nl

www.mijnleerlingonline.nl

www.google.com/intl/en/landing/familysafety/ (Google on safety....?!)

www.ppsi.nl

www.schoolenveiligheid.nl

www.iksurfveilig.nl

www.kinderconsument.nl

www.surfopsafe.nl

www.msn.nl/veiligonline/leraren

www.cybercoaching.nl

www.surfsafe.nl

www.besafeonline.org

www.chatinfo.nl

www.its4kids.nl

Relevante boeken

M. Duimel en J. de Haan, **Nieuwe links in het gezin** (SCP 2007)

Anastasia Goodstein, **Totally Wired** – What teens and tweens are really doing online. (St. Martins, 2007, ISBN 978 0 312 36012 2)

Justine Pardoën en Remco Pijpers, **Verliefd op internet** – over het internetgedrag van pubers. (SWP 2^e dr. 2007, ISBN 978 90 6665 784 7) zie <http://www.swpbook.com/832>

Jean Twenge, **Generation Me** (Free Press, 2007)

Rob Wijnberg, **Boeiuh!** (Prometheus, 2007)

Wijngaard e.a. **Jongeren en hun digitale wereld** (Van Gorcum, 2007)

Bamber Delver, **Pandora's Mailbox, gids voor een kindveilig internet** (Easy Computing 2003)

Bamber Delver, **Slim en Safe internetten** (Vives media 2005)

Bamber Delver, **Vet veilig internet** (Vives Media 2006)

Bamber Delver, **Pesten is luf, cyberpesten is laffer** (Media bv 2006)